

MARKDEKKENDE STAUDER - NOEN OBSERVASJONER ANGÅENDE SPREDNING

Av FAGUS-rådgiver Eva Vike

Markdekkende stauder blir i dag i økende grad planta i anlegg. I tillegg til å ha stor pryddverdi er de svært nyttige fordi de er så robuste og konkurransedyktige. De kan i stor grad spare oss for tidkrevende lukearbeid eller kjemisk ugrasbekjempelse, noe som er en fordel med tanke på miljøet. På den andre siden kan de, dersom de har aggressiv spredning, nettopp ved å inneha disse egenskapene bli problemarter etter hvert som de nå i større grad tas i bruk i anlegg.

Økt fokus på spredning

Det har vært økende fokus på spredning av fremmede arter den senere tid i forbindelse med Artsdatabankens svarteliste og Naturmangfoldloven. Foreløpig er bare et fåtall vanlig planta stauder på svartelista; deriblant *Aruncus dioicus*, skogskjegg, *Lupinus polyphyllus*, hagelupin *Fallopia japonica*, japanslirekne, og *Myrrhis odorata*, spansk kjørvel. Flere vil trolig komme. Svært mange stauder har evne til å spre seg, enten med frø og/eller med ulike former for utløpere. Heldigvis er ikke alle like aggressive. Mange har beskjedne spredning og kun over korte avstander. Foreløpig har vi lite oversikt over spredningsevnen til mange stauder.

Prosjekt for utprøving av markdekkende stauder

I prosjektet 'Utvalg av plantemateriale for veganlegg', finansiert av Statens vegvesen Region øst, gjennomførte vi en utprøving av markdekkende stauder ved UMB på Ås. I den forbindelse foretok vi i 2003, 3 år etter planting, en enkel observasjon av spredning ved frø og utløpere fra disse markdekkerne. Spredning ble bedømt på følgende måte: Ingen spredning, svak spredning, moderat spredning, sterk spredning.

I denne omgang ble det registrert spredning til åpen jord. Hvorvidt disse artene har evne til å spre seg til områder med eksisterende vegetasjon, forteller denne undersøkelsen lite om. Dette er heller ikke noe forsøk på å gjennomføre en risikovurdering. Det kan likevel være nyttig å kjenne til om det er sannsynlig at spredning vil kunne forekomme hos disse markdekkerne. Spredningsevnen vil imidlertid også kunne variere med klima der plantene dyrkes.

Svært aggressiv spredning

To staudeslag utmerket seg med svært aggressiv spredning og ble tatt ut av forsøket, samt frarådet å bruke. Det var *Fallopia japonica* 'Rosea', japanslirekne 'Rosea' og *Solidago* 'Goldkind', gullris 'Goldkind'. Førstnevnte med utrolig kraftigvoksende, underjordiske utløpere som også trengte seg opp i tette plantedekker langt unna morplanten. Arten står da også med god grunn på svartelista. Sistnevnte på grunn av kraftig frøspredning over større avstander og der frøplantene også

dukke opp i etablerte plantedekker. Det er trolig forskjeller i aggressivitet mellom ulike kultivarer av *Solidago*, gullris. Dette er ikke undersøkt.

Svak til moderat frøspredning

Svak til moderat frøspredning ble observert hos *Alchemilla mollis*, stormarikåpe, *Brunnera macrophylla*, forglemmegeisøster, *Stachys grandiflora* 'Superba', prydsvinerot 'Superba', samt hos en del *Geranium*-arter/kultivarer, storkenebb. *Geranium macrorrhizum*, rosenstorkenebb, *G. macrorrhizum* 'Czako', *G. macrorrhizum* 'De Bilt', *G. macrorrhizum* 'Ingwersen's Variety', *G. macrorrhizum* 'Onahoz', *G. macrorrhizum* 'Spessart', *Geranium renardii* 'Tscheldal', rynkegeranium 'Tscheldal', *Geranium* 'Philippe Vapelle', *Geranium* 'Terre Franche', *Geranium phaeum* 'Album', brunstorkenebb 'Album', *Geranium endressii*, høststorkenebb, og *Geranium x oxonianum* 'Rosenlicht', skyggestorkenebb 'Rosenlicht' var med i forsøket, og alle disse kan ha vært opphav til frøplanter som ble funnet i nærheten av plantene. (Her kan det være forskjeller mellom kultivarene). Hos *Alchemilla mollis* ble frøplantene funnet nær morplantene, hos mange *Geranium* i noe større avstand. Andre har rapportert spredning av *Alchemilla mollis* over større avstander der den har vært plantet ved vann.

Robuste markdekkere, Hosta cv. og Alchemilla mollis m.fl., plantet ved gang/sykkelveg langs Elveparken, Drammen. Foto: E. Vike

Ingen funn av frøspredning

Det ble ikke funnet frøspredning (eller spredning med sporer hos bregner) hos *Astilbe chinensis* 'Purpurlanze', kinaspir 'Purpurlanze', *Bergenia* 'Perfect', bergblomst 'Perfect', *Dryopteris filix-mas*, ormetelg, *Epimedium x perralchicum* 'Frohnleiten', bispelue 'Frohnleiten', *Epimedium x rubrum*, rød bispelue, *Geranium x cantabrigiense* 'Cambridge', kantabstorkenebb 'Cambridge', *Geranium x cantabrigiense* 'Karmina', *Geranium x magnificum*, julistorkenebb, *Hemerocallis* 'Crimson Pirate', daglilje 'Crimson Pirate', *Hemerocallis* 'Earleana', *Hosta x fortunei*, breihosta, *Hosta lancifolia*, smalhosta, *Lamium galeobdolon* 'Herman's Pride', gulltvetann 'Herman's Pride', *Nepeta* 'Six Hills Giant', kattermynte 'Six Hills Giant', *Rodgersia* 'Purdomii', bronseblad 'Purdomii', *Symphytum grandiflorum*, storblomstret valurt og *Waldsteinia ternata*, sibirmuregull.

Utløpere

Noen av artene bredte seg svakt til moderat med utløpere. *Alchemilla mollis*, *Bergenia* 'Perfect', *Epimedium x rubrum*, *E. x perralchicum* 'Frohnleiten', *Geranium x cantabrigiense* 'Karmina', *G. x cantabrigiense* 'Cambridge' og kultivarer av *Geranium macrorrhizum* bredte seg sakte og lite aggressivt. *Symphytum grandiflorum* og *Waldsteinia ternata* brer seg noe kraftigere med utløpere.

Eva Vike er førsteamanuensis ved Institutt for plante- og miljøvitenskap ved UMB